

4. Рашевська Н. В. Персональне навчальне середовище учня ліцею профільного рівня як складова моделі змішаного навчання / Н. В. Рашевська, А. М. Рашевська // Вісник Черкаського університету. Серія педагогічні науки. – Випуск № 7. – Черкаси : Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2016. – С. 16–23.

Чорноус О.В.

*кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
Інститут педагогіки*

Національної академії педагогічних наук України

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ І РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ В УМОВАХ ПРОЕКТУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО СКЛАДНИКА ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ГІМНАЗІЇ

В світлі реалізації сукупності особистісних здібностей кожного учня та формування мотивації і розвитку пізнавальних здібностей в умовах проектування інформаційно-комунікаційного складника освітнього середовища гімназії, можна виокремити принцип вибору індивідуальної освітньої траєкторії і розвитку пізнавальних здібностей учнів за допомогою використання мультимедійних технологій, як інформаційно-комунікаційного складника освітнього середовища гімназії. Даний принцип визначається як право учня на свідомий і узгоджений з педагогом вибір основних компонентів власної освіти, до яких відносять: особистісний зміст навчання, індивідуалізовані цілі, завдання, темп, форми, методи, системи контролю, оцінювання тощо. Роль вчителя в умовах створення і реалізації індивідуальної освітньої траєкторії і розвитку та формуванню мотивації пізнавальних здібностей учнів за допомогою використання мультимедійних технологій, як інформаційно-комунікаційного складника освітнього середовища гімназії полягає, зокрема, у «озброєнні» учня «необхідним діяльнісним інструментарієм». Це означає, насамперед, уміння ставити мету, свідомо обирати спосіб її досягнення, складання власних елементів освітньої траєкторії за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому

середовищі [1, с. 20]. Певна річ, що вибір і творчий пошук у навчально-виховному процесі має креативний характер і включає створення власного світосприйняття, формування чіткої життєвої позиції, уміння аналізувати інформацію і формувати особисту точку зору. У зв'язку з цим одним із напрямів організації навчально-виховного процесу в гімназії має бути діагностика та розвиток загальнонавчальних компетентностей учнів, вивчення їх пізнавальних можливостей, організацію психолого-педагогічного супроводу процесу формування та розвитку їх пізнавальних мотивів та інтересів, що вимагає впровадження диференційованого підходу у навчанні для підвищення мотивації в умовах проектування інформаційно-комунікаційного складника освітнього середовища гімназії. Значну роль у забезпеченні процесу формування цих якостей можуть відігравати мультимедійні технології навчання, як складник інформаційно-комунікаційного освітнього середовища гімназії. Мультимедійна візуалізація ефективно забезпечує реалізацію різноманітних методів, прийомів і технік, які можуть бути використані як на заняттях з інваріантних навчальних предметів, так і на курсах за вибором і спецкурсах. Інтерес, як зазначають психологи – це мотиви особистості, що виражають особистісну спрямованість на пізнання певних об'єктів або явищ життя й визначають разом з тим її більш-менш постійну схильність до певних видів діяльності. Під формуванням мотивації і розвитку пізнавальних здібностей учнів засобами мультимедійних технологій в умовах проектування інформаційно-комунікаційного складника освітнього середовища гімназії, розуміємо систему знань, умінь та досвіду самостійної навчальної діяльності учнів за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, сформованих на основі позитивної мотивації та емоційно-цільового ставлення до навчання [2, с. 395]. Формування мотивації і розвитку пізнавальних здібностей та загальнонавчальні компетентності вважаємо комплексними, які включають досвід здійснення різних видів навчальної діяльності, необхідних учням для самостійного оволодіння знаннями за допомогою засобів інформаційно-комунікаційного складника освітнього середовища.

Умовою й результатом сучасного навчання є наявність в учнів бажання і здатності самостійно вчитися, шукати в різних джерелах інформацію і застосовувати нові знання, виробляти вміння діяти, прагнути творчості та саморозвитку в умовах проектування інформаційно-комунікаційного складника освітнього середовища

гімназії та за допомогою мультимедійних технологій як складника навчально-методичного комплексу для формування мотивації і розвитку пізнавальних здібностей учнів. Ефективності цього процесу має сприяти створення ситуації успіху. Вибір інтересу як індивідуально-типологічної особливості людини заснований на відомих його властивостях. Пізнавальний інтерес розширює й поглиблює знання, уміння й навички людини в тій області, що цікавить; активізує і формує пізнавальні процеси й творчість особистості; забезпечує емоційне задоволення, що спонукує до тривалих занять діяльністю, що цікавить людину [3, с. 300].

До дидактичних особливостей процесу диференціації навчання можна віднести впровадження групових форм навчання. Навчальні групи створюються на основі врахування так званих типологічних ознак, які визначаються педагогами-дослідниками в залежності від дидактичної мети здійснення процесу диференціації. До таких ознак можна віднести наступні: успішність, самостійність, навчальні здібності, пізнавальні інтереси, навчальні мотиви й ставлення до навчання, темп навчання, навченість, навчальні уміння, темперамент, побажання тощо. Ми пропонуємо створювати в класі з кожного навчального предмета ініціативну групу учнів, які цікавляться даним предметом і розширюють свої знання позанавчальною програмою засобами мультимедіа, інформаційно-комунікаційними технологіями в освіті тощо. Для них створюється ситуація успіху, вони стають організаторами у малих навчальних групах і керують навчанням учнів, які мають різний рівень успішності з даного предмета і не проявляють особливої зацікавленості. Організатори керуючи роботою групи в процесі виконання навчальних завдань, формування мотивації і розвитку пізнавальних здібностей шліфують та удосконалюють основні структурні етапи навчальної діяльності як своєї так і членів малої групи використовуючи засоби мультимедійних технологій в умовах проектування інформаційно-комунікаційного складника освітнього середовища гімназії [4, с. 107]. З погляду основного принципу вітчизняної психології – єдності свідомості й діяльності – щоб навчити учнів вчитися, треба дати їм знання того, як раціонально організувати й здійснити свою навчальну діяльність і надати можливість застосувати ці знання на практиці. Тому формування мотивації і розвитку пізнавальних здібностей учнів засобами мультимедійних технологій як частини інформаційно-комунікаційного складника освітнього середовища гімназії, знаменує перехід від традиційної декларації «уміння вчитися» до реального

засвоєння учнями цілісної системи методів пізнання. Знання здобуваються й проявляються тільки в діяльності, за вміннями й навичками завжди знаходиться дія з певними характеристиками; результат навчальної діяльності – розвиток учня, якісні зміни в його психіці.

Список використаних джерел:

1. Васьківська Г. О. Дидактичні умови реалізації інтерактивних технологій навчання у процесі формування у старшокласників системи знань про людину / Г. О. Васьківська // Молодь і ринок. – 2013. – № 1(96). – С. 18–22.
2. Заболотний В. Ф. Впровадження мультимедіа під час вивчення методики навчання фізики: збірник наукових праць. Педагогічні науки. Херсон: Видавництво ХДУ, 2006. Вип. 43. С. 392-399.
3. Трубочева С. Е., Черноус О.В. Метапредметна діяльність старшокласників в умовах профільного навчання. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2016. Випуск 1(38). С. 298-302.
4. Трубочева С. Е. Формування навчальних компетентностей в умовах професійно зорієнтованого освітнього середовища навчального закладу [Текст] / С. Е. Трубочева, С. І. Трубочев // Педагогіка: традиції и інновації: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (г. Запорозьке, 17-18 лютого 2017 г.) – Херсон : Издательский дом «Гельветика», 2017. – Ч. II. – С.105-108.